A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2010. július 1-je*

A C-211/10. PPU. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberster Gerichtshof (Ausztria) a Bírósághoz 2010. május 3-án érkezett, 2010. április 20-i határozatával terjesztett elő az előtte

Doris Povse

és

Mauro Alpago

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: K. Lenaerts tanácselnök, R. Silva de Lapuerta, Juhász E. (előadó), J. Malenovský és D. Šváby bírák,

* Az eljárás nyelve: német.

főtanácsnok: E. Sharpston,
hivatalvezető: K. Malacek tanácsos,

tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság kérelmére, amelyben az eljárási szabályzat 104b. cikke alapján az előzetes döntéshozatal iránti kérelem sürgősségi eljárásban történő elbírálását kéri,

tekintettel a harmadik tanács e kérelemnek helyt adó, 2010. május 11-i határozatára,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2010. június 14-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– az osztrák kormány képviseletében C. Pesendorfer és A. Hable, meghatalmazotti minőségben,

– a cseh kormány képviseletében D. Hadroušek, meghatalmazotti minőségben,

– a német kormány képviseletében T. Henze és J. Kemper, meghatalmazotti minőségben,

– a francia kormány képviseletében B. Beaupère-Manokha, meghatalmazotti minőségben,

– az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: M. Russo, avvocato dello Stato,

– a lett kormány képviseletében K. Drevina és E. Drobiševska, meghatalmazotti minőségben,

– a szlovén kormány képviseletében A. Vran és V. Klemenc, meghatalmazotti minőségben,

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében F. Penlington, meghatalmazotti minőségben, segítője: K. Smith barrister,

– az Európai Bizottság képviseletében M. Wilderspin és S. Grünheid, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és

végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.; a továbbiakban: rendelet) értelmezésére vonatkozik.

2 A kérelmet a D. Povse és M. Alpago közötti, az édesanyjával Ausztriában tartózkodó lányuk, Sofia Olaszországba való visszavitele és a gyermekre vonatkozó felügyeleti jog tárgyában indított jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az 1980. évi Hágai Egyezmény

3 A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, Hágában, az 1980. év október 25. napján kelt egyezmény (a továbbiakban: 1980. évi Hágai Egyezmény) 3. cikke ekként rendelkezik:

„A gyermek elvitele vagy visszatartása jogellenes, ha az:

a) sérti az azon Szerződő Állam jogrendszere szerint egy személynek, egy intézménynek vagy bármilyen más szervnek – akár együttesen, akár külön-külön – juttatott felügyeleti jogot, amelyben a gyermeknek az elvitelét vagy elrejtését közvetlenül megelőzően a szokásos tartózkodási helye volt; és

b) ezeket a jogokat az elvitel vagy elrejtés [helyesen: visszatartás] időpontjában – együttesen vagy külön-külön – gyakorolták, vagy azok gyakorlásában éppen az elvitel vagy visszatartás akadályozta meg az arra jogosultakat.

Az a) pontban említett felügyeleti jogosultság keletkezhet különösen jogszabály, bírói vagy államigazgatási határozat, vagy ezen Állam joga szerint joghatással bíró egyezség [helyesen: hatályban lévő megállapodás] alapján."

4 Az egyezmény 12. cikke a következőt írja elő:

„Ha a gyermek jogellenes elvitelének vagy visszatartásának a 3. cikk szerinti esetében a gyermek jogellenes elvitelétől vagy elrejtésétől [helyesen: visszatartásától] az eljárásnak azon Szerződő Állam igazságügyi vagy államigazgatási szervei előtti megindításáig, ahol a gyermek van, egy évnél kevesebb idő telt el, az érintett hatóság haladéktalanul elrendeli a gyermek visszavitelét.

Az igazságügyi vagy államigazgatási szerv akkor is elrendeli a gyermek visszavitelét, ha az eljárást az előző bekezdésében említett egyéves határidő lejárta után indították, kivéve ha bizonyítják, hogy a gyermek már beilleszkedett új környezetébe.

Ha a megkeresett állam igazságügyi vagy államigazgatási szerve okkal hiheti, hogy a gyermeket egy másik szerződő államba vitték, az eljárást felfüggesztheti vagy a [helyesen: gyermek visszavitelére irányuló] kérelmet elutasíthatja."

5 Az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke értelmében:

„Az előző cikkben foglalt rendelkezések ellenére a megkeresett Állam igazságügyi vagy államigazgatási szerve nem köteles elrendelni a gyermek visszavitelét, ha az azt ellenző személy, intézmény vagy más szerv bizonyítja, hogy:

a) a gyermek felett felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv az elvitel vagy visszatartás időpontjában nem gyakorolta ténylegesen e jogokat, illetve előzetesen vagy utólag hozzájárult az elvitelhez vagy visszatartáshoz, vagy

b) a gyermeket visszavitele testi vagy lelki károsodásnak tenné ki, vagy bármi más módon elviselhetetlen helyzetet teremtene számára.

Az igazságügyi vagy államigazgatási szerv akkor is megtagadhatja a gyermek visszavitelének elrendelését, ha úgy találja, hogy a gyermek ellenzi a visszavitelét, és elérte már [helyesen: azt az életkort és] az érettségnek azt a fokát, amikor nézetei már számításba veendők.

Az e cikkben meghatározott körülmények mérlegelése során az igazságügyi vagy államigazgatási szervek figyelembe veszik a gyermek szociális hátteréről a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti központi hatóság, vagy más – hatáskörrel bíró – hatóság által szolgáltatott információt."

Az uniós szabályozás

6 A rendelet (17) preambulumbekezdése kimondja:

„A gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetében a gyermek visszavitelét haladéktalanul el kell érni, és ebből a célból az [1980. évi] Hágai Egyezményt kell továbbra is alkalmazni, az e rendelet rendelkezéseivel, különösen a 11. cikkel kiegészített formában. Lehetővé kell tenni azon tagállam bíróságai számára, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték, vagy ahol jogellenesen visszatartották, hogy egyedi, kellően indokolt esetekben elutasítsa a gyermek visszavitelét. A jogellenes elvitel vagy visszatartás előtt azonban hasonló határozat felváltható a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bírósága által hozott későbbi határozattal [helyesen: Ez a határozat azonban felváltható a gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása előtti szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bírósága által hozott későbbi határozattal.] Amennyiben ez a határozat a gyermek visszavitelét rendeli el, a visszavitelt az említett határozat azon tagállamban történő elismeréséhez és végrehajtásához szükséges külön eljárások nélkül kell elvégezni, ahová a gyermeket elvitték, illetve ahol visszatartották."

7 A rendelet (21) preambulumbekezdése kijelenti:

„A tagállamokban meghozott határozatok elismerését és végrehajtását a kölcsönös bizalom elvére kell alapozni, és az elismerés megtagadásának jogalapját a szükséges minimális szinten kell tartani."

8 A rendelet (23) preambulumbekezdése így fogalmaz:

„Az Európai Tanács tamperei ülésének következtetéseiben (34. pont) úgy ítélte meg, hogy a családjogi perek terén hozott határozatokat »az Unió egész területén automatikusan el kell ismerni bármilyen közbenső eljárás vagy a végrehajtás megtagadásának bármely jogalapja nélkül«. Ez az oka annak, hogy a láthatási jogról és a visszavitelről szóló azon határozatokat, amelyeket az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban igazoltak e rendelet rendelkezéseivel összhangban, az összes többi tagállamban is el kell ismerni és végre kell hajtani anélkül, hogy további eljárásra lenne szükség. Az ilyen határozatok végrehajtására vonatkozó rendelkezések esetében továbbra is a nemzeti jog az irányadó."

9 A rendelet (24) preambulumbekezdése kijelenti:

„A határozat végrehajtásának elősegítésére kibocsátott igazolás ellen nincs helye jogorvoslatnak. Az igazolás csak akkor helyesbíthető, ha lényeges tévedésről van szó, vagyis ha nem tükrözi megfelelően a határozatot [helyesen: határozat tartalmát]."

10 A rendelet 2. cikkének 11. pontja tartalmazza a „jogellenes elvitel vagy visszatartás" fogalommeghatározását, amely lényegében megfelel az 1980. évi Hágai Egyezmény 3. cikkének első bekezdésében szereplő fogalommeghatározásnak.

11 A rendelet II. fejezetének „Szülői felelősség" címet viselő 2. szakasza tartalmazza a rendelet 8–15. cikkét. A rendelet „Általános joghatóság" című 8. cikke a következőt írja elő:

„(1) Egy tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek olyan gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, aki a bíróság megkeresésékor az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik.

(2) Az (1) bekezdést a 9., 10. és 12. cikk rendelkezéseire figyelemmel kell alkalmazni."

12 A rendeletnek – a gyermek jogellenes elvitele esetében a joghatóságra vonatkozó különös szabályokat tartalmazó – 10. cikke értelmében:

„A gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetében azon tagállam bíróságai, amelyben az elvitelt vagy visszatartást közvetlenül megelőzően a gyermek szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, mindaddig megtartják joghatóságukat, amíg a gyermek másik tagállamban szokásos tartózkodási helyet nem szerez, és:

a) minden felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv el nem fogadja az elvitelt, illetve visszatartást;

vagy

b) a gyermek legalább egy éve tartózkodik az említett másik tagállamban azt követően, hogy a felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv tudomást szerzett, illetve tudomást szerezhetett a gyermek tartózkodási helyéről, és a gyermek beilleszkedett új környezetében, továbbá a következő feltételek közül legalább egy teljesül:

i. egy éven belül azt követően, hogy a felügyeleti jog gyakorlója tudomást szerzett vagy tudomást kellett szereznie a gyermek tartózkodási helyéről, nem nyújtottak be a visszavitel iránti kérelmet annak a tagállamnak az illetékes hatóságaihoz, ahová a gyermeket elvitték, illetve amelyben visszatartották;

ii. a felügyeleti jogok gyakorlója által benyújtott visszaviteli kérelmet visszavonták és nem nyújtottak be új kérelmet az i. bekezdésben meghatározott határidőn belül;

iii. a 11. cikk (7) bekezdése alapján lezárták azt az ügyet, amelyet azon tagállam bírósága előtt folytattak, ahol a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett;

iv. a gyermek visszaviteléről nem rendelkező, felügyeletről szóló határozatot hoztak annak a tagállamnak a bíróságai, ahol a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett."

13 A rendeletnek „A gyermek visszavitele" című 11. cikke ekként rendelkezik:

„(1) A (2)–(8) bekezdést kell alkalmazni, amennyiben a felügyeleti jogokat gyakorló személy, intézmény vagy más szerv egy tagállam illetékes hatóságaihoz folyamodik azért, hogy azok az [1980. évi Hágai Egyezmény] alapján hozzanak határozatot annak

érdekében, hogy kérelmezze annak a gyermeknek a visszavitelét, akit közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtti szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamba jogellenesen elvittek, illetve ott visszatartottak.

(2) Az 1980. évi Hágai Egyezmény 12. és 13. cikkének alkalmazásakor biztosítani kell, hogy a gyermek lehetőséget kapjon az eljárások során történő meghallgatásra, kivéve ha ez a gyermek életkora vagy érettségi szintje miatt nem tűnik célszerűnek.

(3) Annak a bíróságnak, amelyhez az (1) bekezdésben említettek szerint a gyermek visszavitele iránti kérelmet nyújtanak be, a lehető leggyorsabban kell eljárnia a kérelemmel kapcsolatban, igénybe véve a nemzeti jogában rendelkezésre álló leggyorsabb eljárásokat.

Az első albekezdés sérelme nélkül, a bíróság – amennyiben rendkívüli körülmények nem gátolják meg – a kérelem benyújtását követően legkésőbb hat héten belül határozatot hoz.

(4) A bíróság nem utasíthatja el a gyermek visszavitelére irányuló kérelmet az 1980. évi Hágai Egyezmény 13b. cikke [helyesen: 13. cikkének b) pontja] alapján, amennyiben megállapítják, hogy megfelelő intézkedések történtek annak érdekében, hogy visszavitele után biztosítsák a gyermek védelmét.

(5) A bíróság nem utasíthatja el a gyermek visszavitelére irányuló kérelmet, kivéve ha a gyermek visszavitelét kérelmező személy lehetőséget kapott a meghallgatásra.

(6) Amennyiben a bíróság határozott a visszavitel iránti kérelem elutasításáról az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke alapján, a bíróságnak akár közvetlenül, akár központi hatóságán keresztül, a nemzeti jog által meghatározottak szerint haladéktalanul el kell juttatnia a visszavitel elutasításáról szóló bírósági végzést és a vonatkozó okiratokat, különösen a bírósági tárgyalások jegyzőkönyvének másolatát azon tagállam joghatósággal rendelkező bíróságához vagy központi hatóságához, amelyben a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett. A bírósághoz a visszavitel elutasításáról szóló határozat keltétől számított egy hónapon belül be kell nyújtani az összes említett okiratot.

(7) Kivéve, ha a felek egyike már felkereste azon tagállam bíróságait, ahol a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, a (6) bekezdésben említett határozatot átvevő bíróságnak vagy központi hatóságnak tájékoztatnia kell ezekről a feleket, és fel kell kérnie őket arra, hogy az értesítéstől számított három hónapon belül a nemzeti joggal összhangban nyújtsanak be a bírósághoz egy beadványt aziránt, hogy a bíróság megvizsgálhassa a gyermekre vonatkozó felügyeleti jog kérdését.

Az e rendeletben szereplő joghatóságról szóló rendelkezések sérelme nélkül a bíróság lezárja az ügyet, amennyiben a határidőn belül a bírósághoz nem érkezik beadvány.

(8) Az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke szerinti visszavitelt elutasító határozat ellenére, e rendelet szerint joghatósággal rendelkező bíróság által kibocsátott későbbi, a gyermek visszavitelét elrendelő határozatok az alábbi III. fejezet 4. szakaszával összhangban hajthatók végre a gyermek visszavitelének biztosítása érdekében."

14 A rendeletnek az „Áttétel az ügy tárgyalására alkalmasabb bírósághoz” című 15. cikke a következőt írja elő:

„(1) Kivételes esetben, és ha ez a gyermek alapvető érdekének megfelel, valamely tagállamnak az érdemi ügyet illetően joghatósággal rendelkező bíróságai, amennyiben úgy ítélik meg, hogy egy másik tagállam, amelyhez a gyermeket szoros kötelék fűzi, alkalmasabb az ügy vagy annak egy meghatározott része tárgyalásához:

a) felfüggeszthetik az adott ügyet vagy annak egy részét, és felkérhetik a feleket arra, hogy terjesszenek kérelmet az említett másik tagállam bírósága elé a (4) bekezdéssel összhangban; vagy

b) felkérhetik egy másik tagállam bíróságát arra, hogy vállalja a joghatóságot az (5) bekezdéssel összhangban.

[…]

(5) Az említett másik tagállam bíróságai – amennyiben az ügy sajátos körülményei folytán az a gyermek alapvető érdekeit szolgálja – a megkeresésüket követő hat héten belül fogadhatják el a joghatóságot az (1) bekezdés a) pontjával, illetve az (1) bekezdés b) pontjával összhangban. Ebben az esetben az elsőként megkeresett bíróság megállapítja joghatóságának hiányát. Egyébként az elsőként megkeresett bíróság folytatja a joghatóság gyakorlását a 8–14. cikkel összhangban.

(6) A bíróságok együttműködnek e cikk alkalmazásában, akár közvetlenül, akár az 53. cikk szerint kijelölt központi hatóságokon keresztül.”

15 A rendelet 40. cikke „A láthatási jogokra vonatkozó egyes határozatok és a gyermek visszavitelét elrendelő egyes határozatok végrehajthatósága” című 4. szakasz részét képezi, amely szakasz az „Elismerés és végrehajtás” című III. fejezet alá tartozik. Ez a „Hatály” címet viselő cikk a következőt írja elő:

„(1) Ez a szakasz az alábbiakra alkalmazandó:

[…]

b) a gyermeknek a 11. cikk (8) bekezdése alapján meghozott határozaton alapuló visszavitele.

(2) E szakasz rendelkezései nem gátolják meg a szülői felelősség jogosultját abban, hogy egy határozat elismerését és végrehajtását kérje e fejezet 1. és 2. szakaszának rendelkezéseivel összhangban.”

16 A rendeletnek „A gyermek visszavitele” című 42. cikke értelmében:

„(1) A gyermeknek a valamely tagállamban meghozott végrehajtható határozat alapján elrendelt, a 40. cikk (1) bekezdésének b) pontjában említett visszavitelét egy másik tagállamban a végrehajthatóvá nyilvánításának szükségessége és az elismerése megtagadásának lehetősége nélkül ismerik el és hajtják végre, amennyiben a határozatot az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban a (2) bekezdéssel összhangban igazolták.

Abban az esetben is, ha a nemzeti jog nem írja elő a gyermek visszavitelét elrendelő határozat végrehajthatóságát, az eredetileg eljáró bíróság a határozatot a jogorvoslat ellenére végrehajthatónak nyilváníthatja.

(2) Az eredetileg eljáró tagállam bírósága, amely meghozta a 40. cikk (1) bekezdésének b) pontjában említett határozatot, csak akkor bocsátja ki az (1) bekezdésben említett igazolást, ha:

a) a gyermek lehetőséget kapott a meghallgatásra, kivéve ha a meghallgatást nem tartották célszerűnek a gyermek életkora vagy érettségi szintje miatt;

b) a felek lehetőséget kaptak a meghallgatásra; és

c) a bíróság a határozat meghozatalakor figyelembe vette az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke alapján kibocsátott végzés indokait és annak bizonyítékait.

Abban az esetben, ha a bíróság vagy más hatóság intézkedéseket tesz a gyermeknek a szokásos tartózkodási helye szerinti államba történő visszavitelét követő védelme biztosítására, az igazolás tartalmazza ezeknek az intézkedéseknek a részleteit.

Az eredetileg eljáró tagállam bírósága hivatalból bocsátja ki az említett igazolást a IV. mellékletben (a gyermek(ek) visszavitelére vonatkozó igazolás) szereplő formanyomtatvány felhasználásával.

Az igazolást a határozat nyelvén kell kiállítani.”

17 A rendeletnek „Az igazolás helyesbítése” című 43. cikke értelmében:

„(1) Az igazolás helyesbítésére az eredeti eljárás helye szerinti tagállam jogát kell alkalmazni.

(2) A 41. cikk (1) bekezdése vagy a 42. cikk (1) bekezdése szerinti igazolás kibocsátásával szemben jogorvoslatnak nincs helye.”

18 A rendeletnek „Az igazolás joghatása” című 44. cikke így fogalmaz:

„Az igazolás csak a határozat végrehajthatóságának határain belül bír joghatással.”

19 A rendeletnek a „Végrehajtási eljárás” című 47. cikke a következőt írja elő:

„(1) A végrehajtási eljárásra a végrehajtás helye szerinti tagállam joga az irányadó.

(2) Azokat a határozatokat, amelyeket egy másik tagállam bírósága hozott meg és a 2. szakasszal összhangban végrehajthatóvá nyilvánítottak, vagy a 41. cikk (1) bekezdésével, illetve a 42. cikk (1) bekezdésével összhangban igazoltak, a végrehajtás helye szerinti tagállamban ugyanazokkal a feltételekkel kell végrehajtani, mintha abban a tagállamban hozták volna meg azokat.

A 41. cikk (1) bekezdésének vagy a 42. cikk (1) bekezdésének megfelelően igazolt határozat nem hajtható végre különösen akkor, ha az összeegyeztethetetlen egy későbbi végrehajtható határozattal."

20 A rendeletnek az „Egyes többoldalú egyezményekhez való viszony" című 60. cikke akként rendelkezik, hogy a tagállamok közötti kapcsolatokban e rendelet elsőbbséget élvez különösen az 1980. évi Hágai Egyezménnyel szemben.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

21 A Bírósághoz benyújtott iratokból kitűnik, hogy D. Povse és M. Alpago élettársak 2008. január végéig közös háztartásban éltek lányukkal, a 2006. december 6-án született Sofiával az olaszországi Vittorio Venetóban. Az olasz polgári törvénykönyv 317a. cikke értelmében a szülők közös felügyeleti joggal rendelkeztek a gyermek felett. 2008. január végén különváltak, D. Povse pedig – lányával, Sofiával együtt – elhagyta közös lakóhelyüket. Annak ellenére, hogy a Tribunale per i Minorenni di Venezia (fiatalkorúak velencei bírósága) (Olaszország) az apa kérelmére elfogadott, sürgősségi eljárásban 2008. február 8-án hozott ideiglenes határozatával megtiltotta számára az országból a gyermekkel együtt történő kiutazást, az anya a lányával együtt 2008 februárjában mégis Ausztriába távozott, ahol azóta is élnek.

22 2008. április 16-án M. Alpago a Bezirksgericht Leobenhez (Ausztria) fordult, hogy elérje gyermekének Olaszországba való visszavitelét az 1980. évi Hágai Egyezmény 12. cikke alapján.

23 2008. május 23-án a Tribunale per i Minorenni di Venezia határozatot fogadott el, amelyben feloldotta az olasz területnek a gyermekkel történő elhagyására vonatkozó, az anyával szembeni tilalmat, és a gyermek felügyeleti jogát ideiglenesen a két szülőre bízta, kimondva ugyanakkor, hogy a gyermek – a végleges határozat elfogadásáig – Ausztriában maradhat az anyával, aki részére a „rendes ügyviteli döntésekre" irányuló jogkört biztosított. Ugyanezen ideiglenes határozatában az olasz bíróság előírta, hogy az apának osztoznia kell a gyermek életvitelével kapcsolatos költségekben, megállapította az ez utóbbi részére biztosított láthatás feltételeit és gyakoriságát, valamint egy szakvélemény szociális munkás általi elkészítését rendelte el a gyermek és a két szülő közötti kapcsolat ellenőrzése céljából.

24 Az ily módon kijelölt szociális munkás 2009. május 15-i jelentéséből kitűnik, hogy az anya e határozat ellenére minimális és elégtelen mértékben tette lehetővé az apa általi láthatást ahhoz, hogy az apának a lányával meglévő kapcsolatát – kiváltképp a szülői készségek vonatkozásában – értékelhesse, ami miatt az említett szociális munkás úgy vélte, hogy nem tudja teljes mértékben és a gyermek érdekét szolgálva ellátni feladatát.

25 2008. július 3-án a Bezirksgericht Leoben elutasította M. Alpago 2008. április 16-i kérelmét, ezt a határozatot azonban 2008. szeptember 1-jén a Landesgericht Leoben (Ausztria) hatályon kívül helyezte azon az alapon, hogy M. Alpagót nem hallgatták meg a rendelet 11. cikke (5) bekezdésének megfelelően.

26 2008. november 21-én M. Alpago kérelmét a Bezirksgericht Leoben ismét elutasította a Tribunale per i Minorenni di Venezia 2008. május 23-i határozata alapján, amely határozat szerint a gyermek ideiglenesen az anyánál maradhat.

27 2009. január 7-én a Landesgericht Leoben helybenhagyta M. Alpago kérelmének elutasítását a gyermek lelki károsodásának az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikkének b) pontja szerinti komoly veszélyére hivatkozva.

28 D. Povse a területileg illetékes Bezirksgericht Judenburgtól (Ausztria) azt kérte, hogy ruházza rá a gyermekre vonatkozó felügyeleti jogot. 2009. május 26-án ez a bíróság – anélkül, hogy a kontradiktórius eljárás elvének megfelelően biztosította volna M. Alpago részére a lehetőséget arra, hogy kifejtse álláspontját – a rendelet 15. cikkének (5) bekezdése alapján megállapította joghatóságát, és kérte a Tribunale per i Minorenni di Veneziát, hogy állapítsa meg joghatóságának hiányát.

29 M. Alpago azonban 2009. április 9-én – a felügyeleti jog tárgyában függőben lévő eljárás keretében – már a Tribunale per i Minorenni di Veneziához fordult, amelytől a rendelet 11. cikkének (8) bekezdése alapján gyermeke Olaszországba való visszavitelének elrendelését kérte. Az e bíróság előtt 2009. május 19-én tartott tárgyaláson D. Povse akként nyilatkozott, hogy hajlandó betartani az apa és lánya közötti találkozásokra vonatkozó, a szociális munkás által megállapított menetrendet. Nem tett említést a Bezirksgericht Judenburg előtt folyamatban lévő eljárásról, amely a fent említett, 2009. május 26-i határozattal zárult.

30 2009. július 10-én a Tribunale per i Minorenni di Venezia ismételten megállapította saját joghatóságát, mivel – véleménye szerint – nem teljesültek a joghatóság átszállásának a rendelet 10. cikke szerinti feltételei, és megállapította, hogy a szociális munkás általa elrendelt szakvéleménye nem készíthető el, mert az anya az említett szociális munkás által a láthatásra vonatkozóan kidolgozott tervet nem tartotta be.

31 Ezen túlmenően a Tribunale per i Minorenni di Venezia ugyanezen 2009. július 10-i határozatával elrendelte a gyermek Olaszországba való haladéktalan visszavitelét, és

azzal bízta meg Vittorio Veneto város szociális szolgálatát, hogy – amennyiben az anya visszatér a gyermekkel – bocsásson rendelkezésükre szállást, és állapítsa meg az apával való kapcsolattartásra vonatkozó tervet. A bíróság ezzel az álláspontjával a gyermek és az apa közötti, az anya hozzáállása miatt megszakadt kapcsolatot kívánta helyreállítani. A Tribunale per i Minorenni di Venezia e célból igazolást adott ki a rendelet 42. cikke alapján.

32 2009. augusztus 25-én a Bezirksgericht Judenburg ideiglenes intézkedés iránti kérelem tárgyában hozott végzést, amelyben ideiglenesen D. Povséra bízta a gyermekre vonatkozó felügyeleti jogot. E végzés másolatát anélkül küldte meg postai úton M. Alpago részére, Olaszországba, hogy csatolta volna annak fordítását, és hogy tájékoztatta volna M. Alpagót a végzés átvételének megtagadására irányuló jogáról. Ez a végzés 2009. szeptember 23-án jogerőre emelkedett, és az osztrák jog szerint végrehajtható lett.

33 2009. szeptember 22-én M. Alpago a Tribunale per i Minorenni di Veneziának a gyermek Olaszországba való visszavitelét elrendelő, 2009. július 10-i határozatának végrehajtását kérte a Bezirksgericht Leobennél. A Bezirksgericht Leoben ezt a kérést azon az alapon utasította el, hogy az olasz bíróság határozatának végrehajtása a gyermek lelki károsodásának komoly veszélyét jelentené. Mivel e határozattal szemben M. Alpago fellebbezést nyújtott be, a Landesgericht Leoben a Bíróság által a C-195/08. PPU. sz. Rinau-ügyben 2008. július 11-én hozott ítélet alapján (EBHT 2008., I-5271. o.) e határozatot megváltoztatta, és elrendelte a gyermek visszavitelét.

34 D. Povse a Landesgericht Leoben határozatával szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be az Oberster Gerichtshofhoz, amely a végrehajtás iránti kérelem elutasítására vonatkozott. Ez a bíróság – mivel kételyei voltak a rendelet értelmezésével kapcsolatban – felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Az olyan ideiglenes rendelkezést is érteni kell-e a […] rendelet […] 10. cikke b) pontjának iv. bekezdése értelmében vett, »a gyermek visszaviteléről nem rendelkező, felügyeletről szóló [határozat]« alatt, amellyel a »szülői döntési jogot«, különösen a tartózkodási hely meghatározásának jogát, a felügyeletről szóló végleges határozat meghozataláig a gyermeket jogellenesen elvivő szülőre ruházzák?

2) Csak akkor tartozik-e a visszavitel elrendelése a […] rendelet 11. cikke (8) bekezdésének hatálya alá, ha a bíróság a visszavitelt egy általa hozott, felügyeletről szóló határozat alapján rendeli el?

3) Az első vagy a második kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

a) Lehet-e a második államban az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bírósága joghatóságának hiányára (első kérdés) vagy […] rendelet 11. cikke (8) bekezdésének alkalmazhatatlanságára (második kérdés) kifogásként hivatkozni egy olyan határozat végrehajtásával szemben, amelyet az eredetileg eljáró bíróság a […] rendelet 42. cikkének (2) bekezdése alapján igazolással látott el,

b) vagy az alperesnek ilyen esetben az eredeti eljárás helye szerinti államban az igazolás hatályon kívül helyezését kell kérnie, ami lehetővé teszi a végrehajtásnak a második államban az eredeti eljárás helye szerinti állam határozatának meghozataláig történő felfüggesztését?

4) Az első és a második kérdésre vagy a harmadik kérdés a) pontjára adandó nemleges válasz esetén:

A […] rendelet 47. cikkének (2) bekezdése meggátolja-e a második állam bírósága által hozott és annak joga szerint végrehajthatónak tekintendő, az ideiglenes felügyeletet a gyermeket jogellenesen elvivő szülőre ruházó határozat az eredeti eljárás helye szerinti állam által korábban a […] rendelet 11. cikkének (8) bekezdése alapján elrendelt visszavitel végrehajtását, ha az a második államban a Hágai Egyezmény alapján elrendelt visszavitelről szóló határozat végrehajtását nem akadályozná?

5) A negyedik kérdésre adandó szintén nemleges válasz esetén:

a) Megtagadható-e a második államban az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bírósága által a […] rendelet 42. cikkének (2) bekezdése alapján igazolt határozat végrehajtása, ha a körülmények annak meghozatala óta úgy változtak, hogy a végrehajtás a gyermek alapvető érdekeit immár súlyosan veszélyeztetné,

b) vagy az alperesnek az eredeti eljárás helye szerinti államban kell-e hivatkoznia megváltozott körülményekre, ami lehetővé teszi a végrehajtásnak a második államban az eredeti eljárás helye szerinti állam határozatának meghozataláig történő felfüggesztését?”

A sürgősségi eljárásról

35 A kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek az eljárási szabályzat 104b. pontjában előírt sürgősségi eljárásban történő elbírálására irányuló kérelmének indokolására azzal érvelt, hogy a gyermek és az apa közötti kapcsolat megszakadt. Ekként a gyermek Olaszországba történő visszavitelét elrendelő, 2009. július 10-i határozatának végrehajtására vonatkozó késedelmes döntés tovább súlyosbítaná az apa és a gyermek közötti kapcsolat megromlását, következésképpen pedig – Olaszországba való visszavitele esetén – fokozná a gyermek lelki károsodásának kockázatát.

36 Az előadó bíró javaslatára, a főtanácsnok meghallgatását követően a Bíróság harmadik tanácsa 2010. május 11-én helyt adott a kérdést előterjesztő bíróság azon kérelmének, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet sürgősségi eljárásban bírálja el.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Előzetes megjegyzések

37 Nem vitatott, hogy az alapeljárás tárgyát képező ügyben egy gyermeknek az 1980. évi Hágai Egyezmény 3. cikkének első bekezdése és a rendelet 2. cikkének 11. pontja szerinti jogellenes elviteléről van szó.

38 Az sem vitatott, hogy a rendelet 10. cikke értelmében a joghatósággal rendelkező bíróság – legalábbis a jogellenes elvitel időpontjában – a gyermeknek a jogellenes elvitel előtti szokásos tartózkodási helye szerinti bíróság, a Tribunale per i Minorenni di Venezia.

Az első kérdésről

39 Ezzel a kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy a gyermek jogellenes elvitelével kapcsolatos helyzetben a rendelet 10. cikke b) pontjának iv. alpontját úgy kell-e értelmezni, hogy valamely ideiglenes intézkedés az e rendelkezés szerinti, „a gyermek visszaviteléről nem rendelkező, felügyeletről szóló határozatnak" minősül-e.

40 Hangsúlyozni kell, hogy a rendelettel létrehozott rendszer az e rendelet rendelkezései értelmében joghatósággal rendelkező bíróság részére biztosított központi szerepen alapul, továbbá hogy a rendelet (21) preambulumbekezdése értelmében a tagállamokban meghozott határozatok elismerését és végrehajtását a kölcsönös bizalom elvére kell alapozni, és az elismerés megtagadásának jogalapját a szükséges minimális szinten kell tartani.

41 A gyermekek jogellenes elvitele esetében a rendelet 10. cikke – főszabályként – azon tagállam bíróságai részére biztosít joghatóságot, amelyben az elvitelt közvetlenül megelőzően a gyermek szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett. Ez a joghatóság főszabályként megmarad, és csak abban az esetben száll át, ha a gyermek valamely másik tagállamban szokásos tartózkodási helyet szerzett, továbbá ha a 10. cikkben meghatározott vagylagos feltételek egyike is teljesül.

42 A kérdést előterjesztő bíróság a kérdésével kifejezetten arra szeretne választ kapni, hogy a joghatósággal rendelkező bíróság – valamely ideiglenes intézkedés elfogadásával – átruházta-e a joghatóságot a 10. cikk b) pontjának iv. alpontja értelmében azon tagállam bíróságaira, amelybe a gyermeket jogellenesen elvitték.

43 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a rendelet célja az, hogy visszatartson a gyermekek tagállamok közötti jogellenes elvitelétől, és hogy jogellenes elvitel esetén a gyermekek visszavitelét haladéktalanul elérje (a fent hivatkozott Rinau-ügyben hozott ítélet 52. pontja).

44 Következésképpen a gyermek jogellenes elvitele – főszabályként – nem járhat azzal a következménnyel, hogy a joghatóság átszáll azon tagállam bíróságairól, amelyben az elvitelt közvetlenül megelőzően a gyermek szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, azon tagállam bíróságaira, amelybe a gyermeket vitték, még abban az esetben sem, ha a gyermek – a jogellenes elvitelt követően – ott szerzett szokásos tartózkodási helyet.

45 Ennélfogva a rendelet 10. cikke b) pontjának iv. alpontjában meghatározott feltételt megszorítóan kell értelmezni.

46 Ily módon – a rendeletben a joghatósággal rendelkező bíróság részére biztosított központi szerep, valamint a joghatóságának megtartására vonatkozó elv fényében – meg kell állapítani, hogy „a gyermek visszaviteléről nem rendelkező, felügyeletről szóló határozat" az a releváns tényezők összességének teljes körű vizsgálata alapján elfogadott végleges határozat, amellyel a joghatósággal rendelkező bíróság a más közigazgatási vagy bírósági határozatok hatálya alá már nem tartozó gyermekre vonatkozó felügyeleti jog kérdésének szabályozásról dönt. Nem fosztja meg a határozatot végleges jellegétől az, hogy a gyermekre vonatkozó felügyeleti jog kérdésének szabályozása e kérdés időszakos, illetve meghatározott időn belül vagy bizonyos körülmények függvényében elvégzendő felülvizsgálatát írja elő.

47 Ez a következtetés a rendelet rendszeréből következik, és a gyermek érdekeit is szolgálja. Az ugyanis, ha valamely ideiglenes határozat a gyermekre vonatkozó felügyeleti jog kérdésével kapcsolatos joghatóság elvesztését eredményezné, esetleg visszatarthatná a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti tagállambeli, joghatósággal rendelkező bíróságot attól, hogy ilyen ideiglenes határozatot fogadjon el, és tenné ezt annak ellenére, hogy a gyermek érdekei azt megkövetelik.

48 2008. május 23-i határozatával a joghatósággal rendelkező bíróság, a Tribunale per i Minorenni di Venezia – figyelembe véve a gyermek jogellenes elvitele miatt kialakult helyzetet, valamint a gyermek érdekére való tekintettel – a rendelet rendelkezései alapján feloldotta az olasz terület elhagyására vonatkozó tilalmat, a felügyeleti jogot átmenetileg a két szülőre bízta, az apa részére láthatási jogot biztosított, és szociális munkás szakvéleményének elkészítését rendelte el a gyermek és két szülője közötti kapcsolatra vonatkozóan, éppen a felügyeleti jogra vonatkozó végleges határozatának elfogadása céljából. Ezen túlmenően ez a bíróság az anya részére biztosította a jogot, hogy a gyermekkel kapcsolatban meghozza a „rendes ügyvitellel kapcsolatos döntéseket („decisioni […] concernenti l'ordinaria amministrazione"), azaz a gyermek mindennapi életének gyakorlati vonatkozásaival kapcsolatos szülői döntéseket.

49 E megfontolásokból következően ez a mind a Tribunale per i Minorenni di Venezia, mind pedig a kérdést előterjesztő bíróság által ideiglenesnek minősített határozat semmiféleképpen nem minősül a felügyeleti jogra vonatkozó végleges határozatnak.

50 Következésképpen az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a rendelet 10. cikke b) pontjának iv. alpontját úgy kell értelmezni, hogy valamely ideiglenes intézkedés nem képez az e rendelkezés szerinti, „a gyermek visszaviteléről nem rendelkező, felügyeletről szóló határozatot", és nem szolgálhat a joghatóság azon tagállam bíróságaira való átszállásának alapjául, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték.

A második kérdésről

51 Ezzel a kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy a rendelet 11. cikkének (8) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a joghatósággal rendelkező bíróságnak a gyermek visszavitelét elrendelő valamely határozata csak akkor tartozik-e e rendelkezés hatálya alá, ha az ugyanazon bíróság által meghozott, a gyermek feletti felügyeleti jogra vonatkozó végleges határozaton alapul.

52 Meg kell jegyezni, hogy a rendelet 11. cikkének, és különösen (8) bekezdésének szövege nem biztosít alapot az olyan értelmezéshez, amely a joghatósággal rendelkező bíróság gyermek visszavitelét elrendelő határozatának végrehajtását az ugyanezen bíróság által a felügyeleti jogra vonatkozóan elfogadott végleges határozat meglététől teszi függővé. Épp ellenkezőleg, a rendelet 11. cikke (8) bekezdésének hatálya alá tartozik bármely „későbbi, a gyermek visszavitelét elrendelő határozat".

53 Igaz, e cikk (7) bekezdése akként rendelkezik, hogy a korábbi szokásos tartózkodási hely szerinti tagállam bíróságának vagy központi hatóságának tájékoztatnia kell a feleket azokról az információkról, amelyeket az azon tagállamban hozott, a visszavitelt elutasító határozatra vonatkozóan kap, amely tagállamba a gyermeket elvitték, és fel kell kérnie a feleket arra, hogy nyújtsanak be beadványt, „hogy a bíróság megvizsgálhassa a gyermekre vonatkozó felügyeleti jog kérdését". Mindazonáltal ez a rendelkezés csupán a közigazgatási és bírósági eljárások végső célját – azaz a gyermek helyzetének szabályozását – jelöli ki. Ebből a rendelkezésből nem vonható le az a következtetés, hogy a gyermek feletti felügyeleti jogra vonatkozó határozat a gyermek visszavitelét elrendelő határozat elfogadásának előzetes feltételét képezi. Ez utóbbi közbenső határozat ugyanis szintén a végső cél elérését szolgálja, jelesül a gyermekre vonatkozó felügyeleti jog kérdésének a szabályozását.

54 A rendelet 40., valamint 42–47. cikke szintén semmiféleképpen nem köti a 11. cikk (8) bekezdése alapján hozott és a rendelet 42. cikkének (1) bekezdésében előírt igazolással kísért valamely határozat végrehajtását a felügyeleti jog kérdésére vonatkozó valamely határozat előzetes elfogadásához.

55 A rendelet 11. cikke (8) bekezdésének ilyen értelmezését a Bíróság ítélkezési gyakorlata megerősíti.

56 A Bíróság kimondta, hogy jóllehet lényegét tekintve kapcsolódik a rendelet által szabályozott többi tárgyhoz, többek között a felügyeleti joghoz, a gyermek visszavitelét elutasító határozatot követően meghozott, a gyermek visszavitelét elrendelő határozat végrehajthatósága eljárási önállóságot élvez annak érdekében, hogy ne késleltesse annak a gyermeknek a visszavitelét, akit jogellenesen elvittek. A Bíróság a rendelet 11. cikkének (8) bekezdésében, valamint 40. és 42. cikkében szereplő rendelkezések eljárási önállóságát, valamint a rendelet III. fejezetének 4. szakasza alapján az eredetileg eljáró bíróság joghatóságának elsődlegességét is megerősítette (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Rinau-ügyben hozott ítélet 63. és 64. pontját).

57 Hozzá kell tenni, hogy ez az értelmezés megfelel a rendelet 11. cikkének (8) bekezdésében, valamint 40. és 42. cikkében létrehozott mechanizmus célkitűzésének és céljának.

58 E mechanizmus keretén belül, amennyiben azon tagállam bírósága, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték, az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke értelmében visszavitelt elutasító határozatot fogadott el, a rendelet – amely 60. cikkében kimondja a tagállamok közötti kapcsolatokban a saját elsőbbségét ezzel az egyezménnyel szemben – a gyermek esetleges visszavitelére vonatkozó bármely határozat meghozatalát az ugyanezen rendeletnek megfelelően joghatósággal rendelkező bíróság részére kívánja fenntartani. Ily módon a 11. cikk (8) bekezdése akként rendelkezik, hogy a joghatósággal rendelkező bíróság ilyen határozata a rendelet III. fejezete 4. szakaszának megfelelően végrehajtható a gyermek visszavitelének biztosítása érdekében.

59 Emlékeztetni kell arra, hogy a joghatósággal rendelkező bíróságnak – e határozat elfogadása előtt – figyelembe kell vennie a visszavitelt elutasító határozat meghozatalának alapjául szolgáló indokokat és bizonyítékokat. Mindezek figyelembevétele elősegíti – elfogadása esetén – az ilyen határozat végrehajtható jellegének igazolását a rendelet szabályainak hátterében érvényesülő kölcsönös bizalom elvének megfelelően.

60 Ezenfelül ez a rendszer a gyermek visszavitele kérdésének két alkalommal történő vizsgálatát foglalja magában, ekként biztosítva a határozat megfelelőbb megalapozottságát, valamint a gyermek érdekeinek fokozott védelmét.

61 Ezen túlmenően, amint azt az Európai Bizottság jogosan megjegyzi, annak a bíróságnak, amelynek feladata a felügyeleti jog végső fokon történő meghatározása, rendelkeznie kell azzal a lehetőséggel, hogy megállapíthassa az összes részletes szabályt és közbenső intézkedést, beleértve a gyermek tartózkodási helyének kijelölését, ami esetlegesen a gyermek visszatérését is szükségessé teheti.

62 A gyorsaságra irányuló, a rendelet 11. cikkének (8) bekezdésében, valamint 40. és 42. cikkében szereplő rendelkezések által követett cél, valamint az eredetileg eljáró bíróság joghatóságának biztosított elsőbbség aligha egyeztethetőek össze egy olyan értelmezéssel, miszerint a visszatérésre vonatkozó határozatot a felügyeleti jogra vonatkozó végleges határozatnak meg kell előznie. Az ehhez hasonló értelmezés olyan korlátot képezne, amely esetlegesen arra kötelezné a joghatósággal rendelkező bíróságot, hogy anélkül hozzon határozatot a felügyeleti jogról, hogy e célból rendelkezésre állna az összes információ és az e tekintetben releváns valamennyi tényező, valamint az ezek alapos és tárgyilagos értékeléséhez szükséges idő.

63 Ami azt az érvelést illeti, hogy az ehhez hasonló értelmezés a gyermek szükségtelen elvitelét eredményezheti abban az esetben, ha a joghatósággal rendelkező bíróság végül az abban a tagállamban tartózkodó szülőnek ítélné a felügyeleti jogot, amely tagállamba a gyermeket elvitték, hangsúlyozni kell, hogy az elvitellel járó esetleges hátrányokkal

szemben elsőbbséget élvez a gyermek feletti végleges felügyeletre vonatkozó igazságos és megalapozott bírósági határozat meghozatalának érdeke, a gyermekek jogellenes elvitelétől való visszatartás követelménye, valamint a gyermek azon joga, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn.

64 A gyermek egyik alapvető jogát képezi az Európai Unió 2000. december 7-én Nizzában kihirdetett alapjogi chartája (HL 2000. C 364, 1. o.) 24. cikkének (3) bekezdésében kimondott azon jog, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn, amely jog tiszteletben tartása vitathatatlanul egybeesik a gyermek alapvető érdekével (lásd a C-403/09. PPU. sz. Detiček-ügyben 2009. december 23-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-12193. o.] 54. pontját). Márpedig meg kell állapítani, hogy a gyermeknek – a valamely szülője által egyoldalúan hozott döntést követően történő – jogellenes elvitele a legtöbb esetben megfosztja a gyermeket attól a lehetőségtől, hogy a másik szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn (a fent hivatkozott Detiček-ügyben hozott ítélet 56. pontja).

65 E megközelítés helytállósága az alapügyben szóban forgó helyzet vizsgálatából is kitűnik.

66 Annak a 2009. július 10-i határozatnak az indokolása ugyanis, amellyel a joghatósággal rendelkező bíróság elrendelte a gyermek visszavitelét, annak a ténynek a figyelembe vételén alapul, hogy a gyermek és apja közötti kapcsolat megszakadt. Következésképpen a gyermek legjobb érdekét szolgálja e kapcsolat helyreállítása és – amennyiben lehetséges – az anya olaszországi jelenlétének biztosítása is annak érdekében, hogy az illetékes olasz szolgálatok a felügyeleti jogra és a szülői felelősségre vonatkozó végleges határozat elfogadását megelőzően alaposan megvizsgálhassák a gyermek két szülővel meglévő kapcsolatát, valamint a szülői készségeket és a szülők személyiségét.

67 Következésképpen a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a rendelet 11. cikkének (8) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a joghatósággal rendelkező bíróságnak a gyermek visszavitelét elrendelő határozata akkor is e rendelkezés hatálya alá tartozik, ha azt nem előzi meg az ugyanazon bíróság által a gyermek feletti felügyeleti jogra vonatkozóan hozott végleges határozat.

A harmadik kérdésről

68 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első két kérdésre adott válaszokra tekintettel, a harmadik kérdésre nem kell választ adni.

A negyedik kérdésről

69 A kérdést előterjesztő bíróságnak ez a kérdése arra irányul, hogy a rendelet 47. cikke (2) bekezdésének második albekezdését úgy kell-e értelmezi, hogy a végrehajtás helye szerinti tagállamban hozott és az e tagállam joga értelmében végrehajthatónak tekintendő, az ideiglenes felügyeleti jogot biztosító határozat gátolja a gyermek visszavitelét elrendelő valamely korábban hozott, igazolt határozat végrehajtását, ha az összeegyeztethetetlen ez utóbbi határozattal.

70 Amint az a rendelet (24) preambulumbekezdéséből, valamint 42. cikkének (1) bekezdéséből és 43. cikkének (2) bekezdéséből kitűnik, az igazolás kibocsátásával szemben jogorvoslatnak nincs helye, az ekként igazolt határozat pedig automatikusan végrehajtható, és azt az elismerése megtagadásának lehetősége nélkül ismerik el.

71 Ezen túlmenően a rendelet 43. cikkének (1) bekezdése értelmében az igazolás helyesbítésére az eredeti eljárás helye szerinti tagállam jogát kell alkalmazni, azzal, hogy a rendelet (24) preambulumbekezdése szerint ez csak akkor tehető meg, ha lényeges tévedésről van szó, vagyis ha az igazolás nem tükrözi megfelelően a határozat tartalmát. A rendelet 44. cikke továbbá előírja, hogy az igazolás csak a határozat végrehajthatóságának határain belül bír joghatással, a rendelet 47. cikke (2) bekezdésének második albekezdése pedig azt, hogy az igazolt határozat nem hajtható végre különösen akkor, ha összeegyeztethetetlen egy később hozott végrehajtható határozattal.

72 Emlékeztetni kell továbbá arra, hogy – amint azt a rendelet (23) preambulumbekezdése kimondja – az ilyen határozatok végrehajtására vonatkozó rendelkezések esetében továbbra is a végrehajtás helye szerinti tagállam nemzeti joga az irányadó.

73 Az eredeti eljárás helye szerinti tagállami bíróságok és a végrehajtás helye szerinti tagállami bíróságok között a joghatóság egyértelmű szétválasztását megállapító, és a gyermek gyors visszavitelére irányuló fenti rendelkezésekből az következik, hogy a rendelet 42. cikke alapján kibocsátott igazolással szemben – amely az ekként igazolt határozatot különös végrehajthatósággal ruházza fel – jogorvoslatnak nincs helye. A megkeresett bíróság csak az igazolással ellátott határozat végrehajthatóságát állapíthatja meg, mivel az igazolással szemben kizárólag a helyesbítésre vagy az igazolás hitelességével kapcsolatos kételyekre lehet jogalapként hivatkozni, az eredeti eljárás helye szerinti tagállam jogi rendelkezései szerint (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Rinau-ügyben hozott ítélet 85., 88. és 89. pontját). A megkeresett tagállam jogi rendelkezései közül kizárólag az eljárási kérdéseket szabályozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

74 Az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bíróságai előtt kell felvetni azonban e tagállam jogrendje szabályainak megfelelően a határozat mint olyan megalapozottságával kapcsolatos kérdéseket – különösen azt a kérdést, hogy teljesülnek-e az ahhoz szükséges feltételek, hogy a joghatósággal rendelkező bíróság meghozhassa ezt a határozatot –, beleértve a joghatóságra irányuló esetleges kifogásokat. Ugyanígy, valamely igazolt határozat végrehajtásának felfüggesztésére irányuló kérelem kizárólag az eredeti

eljárás helye szerinti tagállam joghatósággal rendelkező bíróságához nyújtható be, e tagállam jogrendje szabályainak megfelelően.

75 Ily módon az ilyen határozat végrehajtásával szemben semmilyen jogalap nem hozható fel az azon tagállambeli bíróságok előtt, amelybe a gyermeket jogellenesen elvitték, mivel e tagállam jogi rendelkezései közül – a rendelet 47. cikkének (1) bekezdése értelmében – kizárólag az eljárási kérdésekre, azaz a határozat végrehajtásának szabályaira irányadók alkalmazhatók. Márpedig a jelen előzetes döntéshozatalra utaló határozat tárgyát képezőhöz hasonló eljárás nem alaki követelményekre, és nem is eljárási kérdésekre vonatkozik, hanem érdemi kérdéseket érint.

76 Következésképpen valamely igazolt határozatnak egy későbbi végrehajtható határozattal – a rendelet 47. cikke (2) bekezdésének második albekezdése szerinti – összeegyeztethetetlen jellege csak az eredeti eljárás helye szerinti tagállambeli, joghatósággal rendelkező bíróságok által később hozott esetleges határozatokhoz képest igazolható.

77 Az ilyen összeegyeztethetetlen jelleg nem csak abban az esetben nyilvánul meg, ha az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban kereset benyújtását követően a határozatot megsemmisítik vagy megváltoztatják. A tárgyalás során ugyanis elhangzott, hogy a joghatósággal rendelkező bíróság hivatalból, illetve adott esetben a szociális szolgálatok kérésére felülvizsgálhatja saját álláspontját, amennyiben a gyermek érdeke azt megköveteli, és új végrehajtható határozatot fogadhat el anélkül, hogy az első – és ily módon hatályát vesztő – határozatot kifejezetten visszavonná.

78 A rendelet III. fejezetének 4. szakaszában létrehozott mechanizmus megkerülését jelentené az a vélekedés, hogy a végrehajtás helye szerinti tagállami bíróság által később hozott határozat útjában állhat az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban korábban hozott, igazolt és a gyermek visszavitelét elrendelő határozat végrehajtásának.

Az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bíróságainak joghatósága alóli ilyen kivétel megfosztaná hatékony érvényesülésétől a rendelet 11. cikkének (8) bekezdését – amely végső soron a joghatósággal rendelkező bíróság számára biztosítja a döntési jogot, és amely a rendelet 60. cikke értelmében elsőbbséget élvez az 1980. évi Hágai Egyezménnyel szemben –, az ügy érdemét illetően pedig a végrehajtás helye szerinti tagállam bíróságainak joghatóságát ismerné el.

79 Következésképpen a negyedik kérdésre akként kell válaszolni, hogy a rendelet 47. cikke (2) bekezdésének második albekezdését úgy kell értelmezni, hogy a végrehajtás helye szerinti tagállam valamely bírósága által később hozott azon határozat, amely ideiglenes felügyeleti jogot biztosít, és amely e tagállam joga szerint végrehajthatónak tekintendő, nem gátolja az eredeti eljárás helye szerinti tagállam joghatósággal rendelkező bírósága által korábban hozott és a gyermek visszavitelét elrendelő, igazolt határozat végrehajtását.

Az ötödik kérdésről

80 A kérdést előterjesztő bíróságnak ez a kérdése arra irányul, hogy valamely igazolt határozat végrehajtása megtagadható-e a végrehajtás helye szerinti tagállamban amiatt, hogy – mivel a körülmények a határozat meghozatala óta megváltoztak – az a gyermek alapvető érdekeit immár súlyosan veszélyeztethetné, vagy az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bíróságai előtt kell-e hivatkozni a körülmények ilyen megváltozására, ami az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban folyamatban lévő eljárás befejezéséig a megkeresett tagállamban a határozat végrehajtásának felfüggesztését vonná maga után.

81 E tekintetben a körülményeknek a gyermek alapvető érdekét érintő jelentős megváltozása olyan érdemi kérdést képez, amely adott esetben a joghatósággal rendelkező bíróság által a gyermek visszavitelére vonatkozóan hozott határozat megváltoztatásához vezethet. Márpedig a jelen ítéletben több alkalommal hivatkozott joghatóságmegosztásnak megfelelően az ehhez hasonló kérdés az eredeti eljárás helye szerinti tagállam joghatósággal rendelkező bíróságának feladatkörébe tartozik. Ezenfelül – a rendelettel létrehozott rendszer értelmében –ez a bíróság rendelkezik hatáskörrel a gyermek alapvető érdekének értékelésére is, és ez a bíróság az, amelyhez a határozata végrehajtásának esetleges felfüggesztésére irányuló kérelemmel fordulni kell.

82 Ezen a következtetésen nem változtat a rendelet 47. cikke (2) bekezdésének első albekezdésében szereplő, a valamely másik tagállamban „ugyanazon feltételek" mellett hozott határozat végrehajtására történő hivatkozás, amely feltételek mellett a végrehajtás helye szerinti tagállamban a határozatot meghoznák. Ezt a követelményt szigorúan kell értelmezni. Mindössze azokra az eljárási szabályokra vonatkozhat, amelyek szerint a gyermek visszavitelének történnie kell, és semmilyen esetben sem szolgálhat érdemi jogalapként a joghatósággal rendelkező bíróság által hozott határozat megtámadására.

83 Ennélfogva az ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy valamely igazolt határozat végrehajtása a végrehajtás helye szerinti tagállamban nem tagadható meg amiatt, hogy – mivel a körülmények a határozat meghozatala óta megváltoztak – az a gyermek alapvető érdekeit immár súlyosan veszélyeztethetné. A körülmények ilyen megváltozására az eredeti eljárás helye szerinti tagállam joghatósággal rendelkező bírósága előtt kell hivatkozni, amely bírósághoz a határozata végrehajtásának felfüggesztésére irányuló esetleges kérelemmel is fordulni kell.

A költségekről

84 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

1) A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet 10. cikke b) pontjának iv. alpontját úgy kell értelmezni, hogy valamely ideiglenes intézkedés nem képez az e rendelkezés szerinti, „a gyermek visszaviteléről nem rendelkező, felügyeletről szóló határozatot", és nem szolgálhat a joghatóság azon tagállam bíróságaira való átszállásának alapjául, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték.

2) A 2201/2003 rendelet 11. cikkének (8) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a joghatósággal rendelkező bíróságnak a gyermek visszavitelét elrendelő határozata akkor is e rendelkezés hatálya alá tartozik, ha azt nem előzi meg az ugyanazon bíróság által a gyermek feletti felügyeleti jogra vonatkozóan hozott végleges határozat.

3) A 2201/2003 rendelet 47. cikke (2) bekezdésének második albekezdését úgy kell értelmezni, hogy a végrehajtás helye szerinti tagállam valamely bírósága által később hozott azon határozat, amely ideiglenes felügyeleti jogot biztosít, és amely e tagállam joga szerint végrehajthatónak tekintendő, nem

gátolja az eredeti eljárás helye szerinti tagállam joghatósággal rendelkező bírósága által korábban hozott és a gyermek visszavitelét elrendelő, igazolt határozat végrehajtását.

4) Valamely igazolt határozat végrehajtása a végrehajtás helye szerinti tagállamban nem tagadható meg amiatt, hogy – mivel a körülmények a határozat meghozatala óta megváltoztak – az a gyermek alapvető érdekeit immár súlyosan veszélyeztethetné. A körülmények ilyen megváltozására az eredeti eljárás helye szerinti tagállam joghatósággal rendelkező bírósága előtt kell hivatkozni, amely bírósághoz a határozata végrehajtásának felfüggesztésére irányuló esetleges kérelemmel is fordulni kell.

Aláírások